

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ І ФІНАНСІВ
Кафедра обліку, оподаткування та управління
фінансово-економічною безпекою
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО БІЗНЕСУ:
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ТА УПРАВЛІНСЬКИЙ
АСПЕКТИ**

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ

ДНІПРО 2022

Рецензенти:

Жадько Костянтин Степанович – д-р. екон. наук, професор, завідувач кафедри підприємництва та економіки підприємства, Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро.

Вініченко Ігор Іванович – д-р. екон. наук, професор кафедри економіки, Дніпровський державний аграрно-економічний університет.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Відповідальний редактор:

Приходько І.П. д.держ.упр, професор, завідувач кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною діяльністю ДДАЕУ (+380673933813);

Відповідальний секретар:

Губарик О. М. к.е.н., доцент кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною діяльністю ДДАЕУ (+380675633654);

Члени редакційної колегії:

Павлова Г.Є. д.е.н., професор, декан факультету обліку і фінансів ДДАЕУ;

Халатур С.М. д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування ДДАЕУ;

Васільєва Л.М. д.держ.упр., професор, заступник декана з наукової роботи факультету обліку і фінансів ДДАЕУ;

Добровольська О.В. д.е.н., професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування ДДАЕУ;

Чернецька О.В. к.е.н., доцент кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною діяльністю ДДАЕУ.

*Рекомендовано вченою радою факультету обліку і фінансів
Дніпровського державного аграрно-економічного університету
(протокол № 3 від 23.10.2022 р.)*

Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти: колективна монографія / за заг. ред. І.П. Приходька, О.М. Губарик – Дніпро: Пороги, 2022. - 228 с.

Колективна монографія виконана в межах діяльності наукової школи «Обліково-фінансова інноваційна система АПК» та державної бюджетної теми «Інноваційний розвитку обліку, оподаткування і контролю у системі забезпечення економічної стійкості підприємств», ДРН № 0121U109731 (01.2021 р.-12.2025 р.).

Видання орієнтоване на науковців, викладачів, аспірантів і студентів вищих навчальних закладів аграрного та управлінського профілів, працівників органів державного управління та місцевого самоврядування, підприємців та іншими особами, які цікавляться цією проблематикою.

УДК 657.336.131.631.162

Матеріали колективної монографії подано в авторській редакції.

При повному або частковому відтворенні матеріалів даної монографії посилання на видання обов'язкове.

Представлені у виданні наукові доробки та висловлені думки належать авторам.

© Колектив авторів, 2022

Зміст

Розділ 1. Проблеми та перспективи розвитку цілісної системи обліку в контексті забезпечення економічної стійкості підприємства	11
1.1. Документальне оформлення наявності та руху необоротних активів	11
<i>Антонова О., здобувач групи МгОП-1-21</i>	
<i>Науковий керівник: к.е.н., доц., О. Атамас</i>	
1.2. Проблемні аспекти організації обліку основних засобів та напрями їх подолання	21
<i>Мамрак О., здобувач групи МгОП-1-21</i>	
<i>Науковий керівник: к.е.н., доц., О. Губарик</i>	
1.3. Теоретико-методичні аспекти розрахунків з персоналом підприємства	30
<i>Міньковська А., к.е.н., доц.кафедри обліку, оподаткування та УФЕБ</i>	
<i>Сидорчук Л., здобувач групи МгОП-1-21</i>	
1.4. Удосконалення обліку витрат на виробництво продукції рослинництва	46
<i>Одношевна О., к.е.н., доцент кафедри обліку оподаткування та УФЕБ</i>	
<i>Рудий Р., здобувач групи МгОП-1-21</i>	
1.5. Удосконалення обліку розрахунків з оплати праці: прикладні аспекти	59
<i>Панко Р., здобувач II рівня вищої освіти групи МгОП-1-20</i>	
<i>Науковий керівник: Л. Волчанська, к.е.н., доцент</i>	

1.4. Удосконалення обліку витрат на виробництво продукції рослинництва

В умовах ринкових відносин ефективність сільськогосподарських підприємств залежить від управлінської діяльності, що забезпечує економічну самостійність, оптимальність виробничих витрат і, з огляду на це, конкурентоспроможність окремого підприємства. Ефективність управління залежить від адекватності та ефективності отриманої облікової інформації, від адаптації інформаційної системи підприємства до нових умов діяльності. Інформаційною базою для затвердження та прогнозування управлінських рішень є система обліку. У той же час він поділяється на фінансовий, регульований П(С)БО 30 і менеджмент, основа якого викладено в Методичних рекомендаціях з планування, обліку і розрахунку собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарські підприємства.

У науково-економічній літературі ця класифікація розрізняє зовнішні фактори, що відображають загальний рівень розвитку економіки країни і не залежать від підприємства, і внутрішні фактори, безпосередньо пов'язані з діяльністю підприємства, з його підприємницькою діяльністю. Враховуючи це, доцільно виділити фактори формування витрат у виробничому циклі на дві групи: фактори зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства. Ретельний аналіз цих факторів допоможе оптимізувати структуру витрат сільськогосподарських підприємств та допомогти керівництву компанії регулювати негативний вплив деяких факторів на виробничий процес. Фактори, що впливають на формування виробничих витрат, представлені на рисунку 1.

Вартість є індивідуальною для кожного підприємства. Завдяки своєму оптимальному визначенню на підприємстві, мінімально допустима ціна, за якою можна продавати продукцію, на яку буде компенсовано набір понесених витрат і буде надано просте відтворення. Однак просте

відтворення виробництва за існуючими офіційними методами визначення вартості сільськогосподарського виробництва можливе лише в ідеальних умовах.

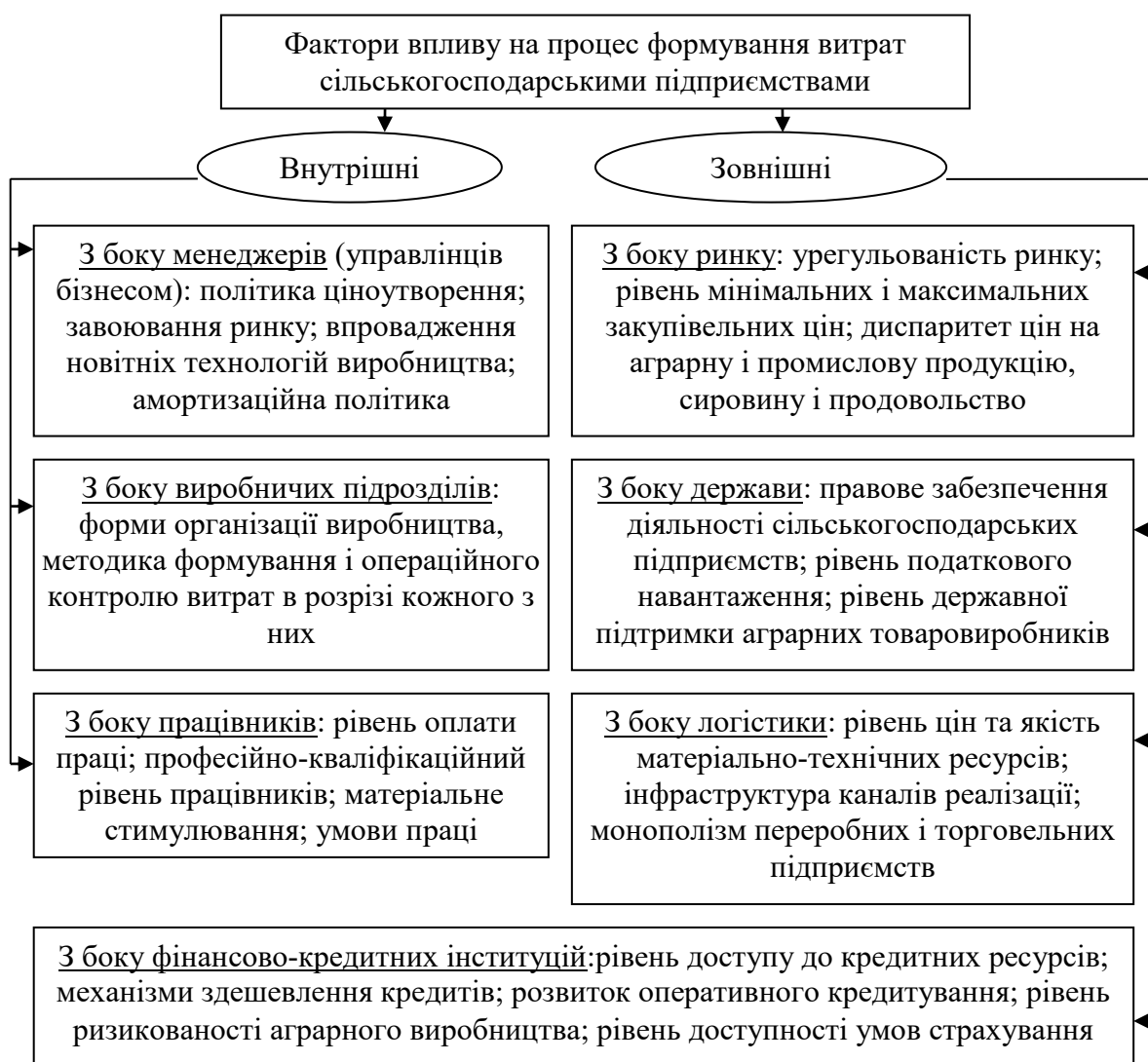

Рис. 1. Фактори впливу на формування витрат виробничої діяльності

Щоб її забезпечити, необхідно визначити цей вид виробництва як репродуктивний. В умовах інфляційно-девальваційних процесів, якщо всі вимоги бухгалтерського обліку виконуються, неможливо об'єктивно оцінити вартість продукції, оскільки ціни, спожиті в процесі виробництва ресурсів на момент їх використання та у фактичній оцінці продуктів відрізняється. В умовах гіперінфляції ця різниця може досягати декількох десятків разів. За

цих умов передбачувана вартість виробництва буде дещо умовною і заниженою.

Оцінивши думки багатьох науковців, зазначимо, щоб уникнути ідентифікації понять витрат і собівартості продукції, вважаємо за доцільне представити структуру категоричних відмінностей між витратами і витратами (табл. 1).

Таблиця 1

Структура категоріальних відмінностей між витратами та собівартістю

Ознака	Категорія «ВИТРАТИ»	Категорія «СОБІВАРТІСТЬ»
Визначення	Відображає витрати трудових, матеріальних, фінансових та інших видів ресурсів, необхідних для досягнення поставленої кінцевої мети	Відображає ефективність виробництва через суму понесених витрат у грошовій формі на виготовлення та реалізацію продукції
Одиниці виміру	натуральні, грошові	грошові
Сутність	Визначення рівня цін на ринку через суспільно необхідні витрати (теорія трудової вартості). Ціна є грошовим виразом вартості. Вартість визначається через суспільно необхідні витрати, що передбачають середній рівень технічного забезпечення, середню інтенсивність праці та кваліфікацію працівників	Визначення мінімально допустимого рівня ціни для безпосереднього товаровиробника в ринкових умовах
Перенесення вартості на продукцію, що виготовляється	Поступово, протягом кількох циклів виробництва: капітальні витрати матеріальні запаси незавершене виробництво	Одразу, протягом одного виробничого циклу
Джерела відшкодування	Собівартість та прибуток	Собівартість
Відтворення виробництва	Просте і розширене відтворення	Просте, в умовах інфляційно-девальваційних процесів скорочене відтворення

Порядок формування, визначення та оцінки собівартості продукції рослинництва залежить від джерел їх отримання, стадії використання та ринкових умов управління підприємством. Згідно зі стандартом, оцінка витрат галузі культури може здійснюватися, коли вони формуються і відображаються на певну дату в балансі.

Придбані біологічні активи зараховуються на баланс за первісною вартістю. Початкова вартість - це історична (фактична) вартість активів у сумі грошових коштів або справедлива вартість інших активів, сплачених (переданих) для придбання активів [4].

Придбані за певну плату біологічні активи рослин оцінюються за первісною вартістю, яка складається з фактичних витрат, понесених підприємством при їх отриманні. Наступні витрати не включаються до початкової вартості біологічних активів:

- фінансові витрати (крім кваліфікованих активів, включених у собівартість);
- витрати на утримання підрозділів постачання та інших послуг з подібними функціями;
- курсові різниці, що виникають при розрахунку валюти з іноземними постачальниками;
- витрати на придбання іноземної валюти для платежів за придбані біологічні активи;
- надмірних втрат і дефіцитів;
- витрати на продаж;
- адміністративні та інші подібні витрати, безпосередньо не пов'язані з придбанням і доставкою біологічних активів і приведенням їх у стан, при якому вони придатні для використання за призначенням.

Згідно методичних рекомендацій первісна оцінка біологічних активів рослинництва залежить від способу їх отримання і відображена у вигляді таблиці 2.

П (С) БО 30 "Біологічні активи" вніс зміни до визначення та обліку фінансових результатів від сільськогосподарської діяльності підприємств. Таким чином, відповідно до вимог цього стандарту, фінансовий результат основної діяльності складається з трьох компонентів: фінансового результату від початкового визнання додаткових біологічних активів; фінансовий результат продажу акцій - біологічних виробничих активів рослин, оцінка

яких здійснюється за справедливою вартістю за вирахуванням очікуваних витрат за місцем продажу; фінансовий результат зміни справедливої вартості біологічних активів на дату балансу, який оцінюється за справедливою вартістю за вирахуванням очікуваних витрат на об'єкті.

Таблиця 2

Первісна оцінка біологічних активів рослинництва в залежності від способу їх отримання

№ п/п	Спосіб надходження біологічних активів	Первісна вартість одержаних біологічних активів рослинництва
1	Придбання за плату	Фактичні витрати, понесені на отримання біологічних активів
2	Безплатне одержання	Справедлива вартість з урахуванням затрат, пов'язаних із доведенням їх до стану, у якому вони придатні для використання в намічених цілях
3	Внесок до статутного капіталу	Справедлива вартість, узгоджена учасниками (засновниками) з урахуванням затрат, пов'язаних з доведенням їх до стану у якому вони придатні для використання в намічених цілях
4	Переведення до складу довгострокових біологічних активів зі складу поточних	Справедлива вартість на дату переведення за вирахуванням очікуваних витрат на місці продажу
5	Обмін на подібні біологічні активи	Справедлива вартість переданих біологічних активів
6	Обмін на неподібні біологічні активи	Справедлива вартість переданих біологічних активів, збільшена (зменшена) на суму грошових коштів, належних до сплати (отримання) за обмінною операцією
7	Одержання в результаті біологічних перетворень (додаткові біологічні активи рослинництва)	Справедлива вартість, зменшена на очікувані витрати на місці продажу

Для прийняття управлінських рішень надзвичайно важлива класифікація витрат посіву сільськогосподарських культур, що дає можливість контролювати загальну вартість витрат як на початку, так і до закінчення виробничого процесу, що в кінцевому рахунку відображається на отриманні прибутку, що є кінцевою метою економічної діяльності.

Накопиченням витрат на певний атрибут класифікації є накопичення інформації, що визначає наступні завдання: - забезпечення розрахунку собівартості продукції рослинництва; - визначення мінімальної ціни

реалізації виробленої продукції на основі фактичної вартості продукції рослинництва; - аналіз діяльності підприємства за видами діяльності та об'єктами бухгалтерського обліку, що дає змогу приймати відповідні управлінські рішення; - підготовка прогнозних планів, вибір оптимальної бази та методології відповідно до законодавства для розрахунку собівартості продукції. Відповідно до Положення (стандарт бухгалтерського обліку) 16, "Витрати" на історичні (фактичні) витрати повинні включати витрати виробництва: прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати і загальні витрати виробництва. У процесі вивчення теми роботи були сформовані класифікаційні особливості залежно від функції управління (табл. 3).

Таблиця 3

Класифікаційні особливості витрат виробництва продукції рослинництва залежно від управлінської функції

Управлінська функція	Класифікаційна ознака	Вид витрат
Галузь	Розподілення понесених витрат на вартість отриманої продукції: - Галузева методична рекомендація основа розподілення витрат галузі рослинництва.	Виробничі та невиробничі. Прямі та непрямі.
Управління	Доцільність здійснення: - Цільове призначення; - Прийняття рішення з урахуванням кінцевого результату; - Рівнем однорідності; Регіональністю застосування; - Віднесення до виробничого чи після виробничого процесу.	Продуктивні, непродуктивні; Основні, додаткові; Оперативні, минулі, комбіновані та однорідні; Поточні та одноразові; Виробничі, невиробничі, загальновиробничі.
Планування	Технологія виробництва: - Інфляційно-залежні; Вплив на рівень і якість виробництва; Види культур.	Постійні та змінні; Залежні та незалежні; Групи культур, види робіт та послуг.
Операційний контроль	Технологічний, виробничий, управлінський	Контроль: Технологічний, Виробничий, Управлінський
Аналіз	Рівень контролю: - Рівень нормування; - Ступень самоконтролю.	Контрольовані, неконтрольовані; Планові, проміжні, фактичні; Витрати допоміжних виробничих цехів, бригад, підрозділів.
Облік	Бухгалтерський, статистичний, внутрішньогосподарський.	Обліковані, не обліковані, операційні, звітні, важливі, другорядні

Основними методами визначення собівартості продукції рослинництва в сільському господарстві є: пряме вирахування витрат на відповідні види продукції; зняття з загальної суми витрат побічних продуктів, виражених у грошовій формі; розподіл витрат між видами продукції пропорційно кількісному значенню однієї з основних ознак, загальних для всіх видів одержуваної продукції; коефіцієнт, пропорційні та комбіновані методи. Вартість одиниці продукції в рослинництві залежить від врожайності та витрат на гектар посівної площі сільськогосподарських культур, а у тваринництві - від продуктивності та вартості 1 голови тварин [2].

Витрати, пов'язані з біологічною трансформацією біологічних активів, визнаються як витрати основної діяльності. Облік витрат здійснюється для окремих об'єктів обліку витрат, які повинні відповідати об'єктам обліку біологічних активів (окремі види біологічних активів та / або їх групи), на виробничому обліку продукції відповідно до Регламенту (стандарту) 16 та Інструкції щодо застосування плану бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств і організацій, затверджених наказом Міністерства фінансів України [1].

Організація обліку витрат на виробництво рослин на підприємстві, залежно від її типу, може бути врахована кількома методами: попередньою, норматив.

Доходи (витрати) від первісного визнання додаткових біологічних активів рослин та сільськогосподарської продукції визначаються для кожного об'єкта обліку біологічних активів, з цією метою облік виробничих записів повинен забезпечувати відповідність між витратами, пов'язаними з біологічними перетвореннями, та величиною вартості біологічних активів та сільськогосподарської продукції для окремих видів біологічних активів та / або їх груп [3].

Фінансовий результат від первинного визнання сільськогосподарської продукції та додаткових біологічних активів визначається у фінансовій

звітності шляхом порівняння доходу від первісного визнання до вартості від первісного визнання різних видів біологічних активів або їх груп і відображається в результатах операційної діяльності. Дохід (виручка) від реалізації сільськогосподарської продукції та біологічних активів як запасів визнається у загальній сумі договору, тобто без вирахування знижок, непрямих податків (податок на додану вартість, акцизний збір та ін.) та ін.

Списання сировини та матеріалів для виробництва відповідно до оригінальних та зведених документів не регулюється нормативними актами. Так, вони знаходяться в довільній формі на підприємстві, але з дотриманням вимог щодо складання первинних документів. До таких документів належать: інформація про матеріальні витрати за видами продукції, картки обліку витрат на виробництво за видами продукції. Методика обліку витрат виробництва продукції рослинництва представлена на рисунку 2.

Рис. 2. Методика обліку витрат виробництва продукції рослинництва

Для обліку собівартості продукції та визначення собівартості виробленої продукції на підприємстві призначається активний, вартісний

рахунок 23 «Виробництво». На дебет 23 «Виробництво» відображається прямий матеріальний, трудовий та інші прямі витрати, а також виробничі накладні витрати і втрати від нестачі продукції (робіт, послуг), з кредиту списується сума фактичної собівартості продукції, що завершується виробництвом продукції (на дебетових рахунках 26, 27), виконаних робіт і послуг (на дебетовому рахунку 90).

В умовах гармонізації обліку біологічних активів з міжнародними стандартами бухгалтерського обліку, їх аналіз стає важливим, як важливий метод формування інформаційної бази для управління аграрною продукцією та підприємством. Незважаючи на актуальність даного питання, немає теоретичних розробок щодо аналізу біологічних активів як окремого об'єкта бухгалтерського обліку з урахуванням нових принципів оцінки та визначення фінансових результатів діяльності підприємств. Недостатня науково-методична підтримка ускладнює визначення резервів для поліпшення кількісних і якісних показників біологічних активів рослин, а також підвищення ефективності їх використання. Для вивчення динаміки та рівня використання біологічних культур рослинних культур пропонується розроблений метод аналізу біологічних активів. Ми рекомендуємо ввести фази, цілі, об'єкти, види та показники економічного аналізу рослинних біотичних активів на підприємстві.

Впровадження нового галузевого стандарту призводить до формування принципово нових методологічних принципів обліку сільськогосподарської діяльності, заснованих на ринковій вартості активів, визначенні фінансових показників протягом ділового циклу. Згідно з цим стандартом, біологічні активи на дату проміжного та річного балансу повинні оцінюватися за справедливою вартістю за вирахуванням вартості на місці. Таким чином, згідно з цим стандартом, для кожної дати балансу біологічні активи переоцінюються за справедливою вартістю. Така оцінка дає можливість відобразити реальні показники фінансової звітності, які використовуються, коли сільськогосподарські підприємства отримують інвестиційні та

банківські кредити. Вартість реалізованих біологічних активів, яка також обліковується за справедливою вартістю, дорівнює їх справедливій вартості за місцем продажу на дату балансу за вартістю, за якою вони відображаються на дату продажу.

Оцінка фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства показала, що проблеми визначення справедливої вартості біологічних активів, реальної вартості незавершеного виробництва, зокрема культур, залишаються проблематичними. Вартість сільськогосподарських культур до дати виміру за справедливою вартістю складається з вартості вирощування, яка відображена в рахунку 23 "Виробництво", а на момент "переоцінки" вони повинні бути зафіксовані на рахунку 211 "Сучасні біологічні активи рослинництва »за справедливою вартістю. Дослідження показали, що на досліджуваному підприємстві облік біологічних активів дещо відрізняється від нормативних вимог, що зумовлено складністю таких облікових операцій.

Слід зазначити, що на кожен звітну дату справедлива вартість біологічних активів може змінюватися, що має бути відображено у синтетичному та аналітичному обліку та фінансовій звітності.

Важливо звернути увагу на те, що після досягнення поточних біологічних активів стадії посіву (збору врожаю), аналітичний облік сільськогосподарських культур, які були оцінені за справедливою вартістю, закривається з субрахунку 211 і відновлюється до Облік 23. Останнє пояснюється тим, що сучасні біологічні активи в стадії зрілості припиняють процес життя (зникає - як об'єкт бухгалтерського обліку), а випуск з них продукції враховується тільки за рахунок кредитів 23.

Таким чином, методологія обліку існуючих біологічних виробничих активів рослин не відповідає основним принципам бухгалтерського обліку: неупередженість, об'єктивність, послідовність тощо. При цьому для П (С) БО 30 компанія повинна дотримуватися такої методології кожен звітну дату.

Дослідження показують, що оцінка поточної біологічної рослинної культури активами за справедливою вартістю, і, отже, їх відповідна консолідація балансу доречна лише в деяких випадках. До таких випадків ми включаємо: участь у статутному капіталі інвестицій; реорганізація підприємства; вихід з підприємства учасника; оцінка застави для кредитування, підведення підсумків роботи засідань засновників та низка інших подій, що вимагають оцінки активів за ринковою ціною. У цих випадках користувачі фінансових звітів орієнтовані на оцінку активів за справедливою вартістю і, як правило, вимагають аудиторських доказів його надійності. Відповідно до П (С) БО 30 "Біологічні активи", облік поточних біологічних активів виробництва за справедливою вартістю впливає на фінансові показники підприємства без урахування значного набору ризиків для отримання такого доходу або збитку в майбутньому.

У зв'язку з цим більш доцільно включити до переоцінки поточних активів біологічного рослинництва в додатковий капітал. А саме, збільшення вартості біологічних активів збільшить суму додаткового капіталу, відповідно, зменшиться - призведе до зниження. Останнє не вплине на фінансові показники підприємства на звітні дати. Запропонований варіант більш раціонального обліку біологічних виробничих активів рослин у формі бухгалтерського листування наведено в таблиці 4.

Таблиця 4

Відображення у бухгалтерському обліку операцій з поточними біологічними активами рослинництва за умови впровадження оновленої процедури їх обліку

№ п/п	Зміст операцій	Дебет	Кредит
1	Визнано біологічні активи на звітну дату (або окремий запит)	211	23
2	Визнано збільшення капіталу за справедливою оцінкою поточних біологічних активів рослинництва	211	42
3	Визнано зменшення капіталу за справедливою оцінкою поточних біологічних активів рослинництва	42	211
4	Відновлення витрат на виробництво поточних біологічних активів рослинництва на дату їх зрілості (виходу продукції)	23 211 42	211 42 211

Відобразити збережені вами активації у складі додаткового капіталу дають можливість відобразити реальну ситуацію з вартістю біологічних активів у рослинництві. Додатковий капітал відображає власне джерело формування активів підприємства. Такий порядок відображення активів в облікових записах, з однієї сторони, сприяє задоволенню інтересів різних господарських суб'єктів, а також поширює достовірну фінансову звітність підприємств.

Для оптимізації витрат виробничої продукції рослинництва доцільно зменшувати ті чи інші продукти, які мають найбільшу питому вагу в загальній кількості. Раціональним буде мінімізувати перевищення за всіма властивостями реалізації та витратами (при збереженні якості сільськогосподарської продукції). В якості заходів оптимізації обліку витрат галузі рослинництва доцільно запровадити наступний механізм.

Результати на малюнку 2.7. свідчать, що одним з напрямів оптимізації витрат підприємства є розрахунок резервів зниження операційних витрат за результатами проведеного аналізу та розробка заходів щодо використання виявлених запасів. Відповідно до методу розрахунку резервів для зменшення експлуатаційних витрат основної діяльності, вони діляться на дві групи:

- Положення про скорочення витрат, які були виявлені при аналізі статей операційних витрат.
- збереження умовних фіксованих витрат за умови мобілізації збільшення обсягу виробництва.

Невиробничі витрати та необґрунтовані надмірні витрати, які були визначені за статтями витрат, слід уникати шляхом подвійного підрахунку тих самих резервів під час підрахунку. Необхідно виключити економію коштів, яка була отримана в результаті невиконання конкретних заходів, з урахуванням їх негативного впливу на ефективність виробництва. Необхідно також забезпечити порівнянність показників у часі, просторі, максимальної єдності методології оцінки та розрахунку обсягу виробництва.

Положення про скорочення виробничих витрат рослин визначаються також спеціальними інноваційними заходами:

- впровадження нових технологій;
- удосконалення організації виробництва та праці;
- застосування ресурсозберігаючої техніки;
- використання низько технологічних технологій тощо.

Ці заходи допоможуть усунути непродуктивні витрати та втрати, усунути нестачу, покращити технічне обслуговування обладнання, посилити контроль за зберіганням ресурсів, зменшити частку управлінських витрат тощо.

Література до розділу 1.4:

1. Олійник О. В. Моделювання формування прибутку і собівартості сільськогосподарської продукції за умови дії закону спадної віддачі / О. В. Олійник, О. Ю. Скоромна, Х. М. Бадалов // Вісн. Одеського нац. ун-ту. Економіка. – 2016. – Т. 19. – Вип. 2/3. – С. 221–225.

2. Пасхавер Б.Й. Основні проблеми розвитку сільськогосподарського виробництва / Пасхавер Б.Й., Молдаван Л.В., Шубравська О.В. // Економіка АПК . – 2016. – №9. – С. 3-9.

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р № 318 // Офіційний вісник України від 04.02.2000 р. – 2000. – № 3. – С. 102. 57.

4. Цап В. Д. Особливість формування собівартості продукції (робіт, послуг) власного виробництва сільськогосподарськими підприємствами при сплаті податку на додану вартість / В. Д. Цап // Фундаментальні та прикладні проблеми підприємницької діяльності в аграрному секторі: Міжнар. наук.практ. конф., м. Харків, 24 квіт. 2015 р. : тези доп. – Харків, 2015.– С. 80–83.